

Bijlage Integraal overzicht van 74 beleidsdoelen en 10 projecten

De voortgang van het beleidsprogramma wordt gemeten met behulp van het delivery instrument. Alvorens te kunnen aangeven of de voortgang op koers ligt binnen het totaalperspectief van de kabinetsperiode, vindt een beoordeling van de stuurbaarheid plaats. Ingeval de meetbare uitkomsten of meetbare tussenstappen om het beleidsdoel vooruit te helpen (indicatoren) niet bekend zijn, wordt de kleur 'wit' toegekend. Indien de indicatoren niet logisch voortvloeien uit het beleidsdoel en/of tussenstappen niet bekend zijn, krijgt het beleidsdoel de systeemkleur 'grijs'. De delivery meting wordt vervolgens uitgedrukt in twee kleuren: ingeval de doelstelling op koers ligt dan kleurt deze 'groen'. Indien de doelstelling niet op koers ligt, kleurt deze 'rood' en vraagt dit om verhoogde aandacht en mogelijk extra interventie. Binnen het totaal van de 74 beleidsdoelen zijn 20 zgn. sleuteldoelen geselecteerd (deze zijn in het overzicht 'gehighlight'). De voornemens voor het komend jaar voor alle doelen en projecten worden in de desbetreffende ontwerpbegrotingen toegelicht.

2009									
Beleidsdoelen									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74						
Projecten					Sleuteldoelen				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

2008									
Beleidsdoelen									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74						
Projecten					Sleuteldoelen				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Wit
Grijs
Rood
Groen

Voor het meten van de voortgang zijn op dit moment voor dit beleidsdoel geen indicatoren bekend.
 Voor het meten van de voortgang is onvoldoende informatie beschikbaar. Begin- of eindpunt zijn niet bekend, de tussenstappen zijn niet aangegeven, of het is anderszins niet mogelijk om tijdig te kunnen bijsturen.
 De realisatie ligt niet op koers. Het kabinet moet bijsturen.
 De realisatie ligt op koers. Het kabinet moet de voorgestelde inspanningen blijven verrichten om koers te kunnen houden.

Binnen het totaal van de 74 doelstellingen van het beleidsprogramma heeft het kabinet twintig doelstellingen geselecteerd die, vanwege de complexiteit en de aard ervan, intensievere aandacht en inspanningen nodig zouden hebben om deze te kunnen realiseren. Binnen de systematiek worden deze geduid als 'sleuteldoelen'. In de figuren lichten zij 'geel' op.

Pijler 1 Een actieve internationale en Europese rol

1 Een Europa, met een stevig draagvlak onder de burgers, dat zich richt op terreinen waar het meerwaarde levert en zich niet begeeft op terreinen waar lidstaten het beter zelf kunnen regelen.

Het bereiken van de doelstelling is grotendeels afhankelijk van de concrete resultaten die Europa laat zien ten aanzien van actuele vraagstukken. De EU heeft het afgelopen jaar daadkracht getoond in de financiële crisis, heeft een politiek akkoord bereikt over het klimaat- en energiepakket en het migratiepact aanvaard. Nederland heeft zich hiervoor ingezet. In 2008 is het Verdrag van Lissabon, waarin de zorgen van de burger t.a.v. de toekomstige ontwikkelingen van de EU zijn geadresseerd, met ruime meerderheid door de Tweede Kamer goedgekeurd. Volgens de eurobarometer van 3 maart 2009 heeft een onverminderd aantal van 64% van de Nederlanders vertrouwen in de EU. De communicatie over Europa is verbeterd en de betrokkenheid van de Eerste en Tweede Kamer is vergroot door strategischere aanpak van de debatten over de EU. Het beleidsdoel ligt op koers.

2 Een Europa dat zijn eigen criteria voor uitbreiding serieus neemt en strikt toepast.

In 2008 is het Nederlandse standpunt over een strikte en rechtvaardige EU-uitbreiding consistent uitgedragen en is het Nederlands standpunt over EU-perspectief en financiële consequenties van het Oostelijk Partnerschap (nabuurchap) breed geaccepteerd. Hiermee zijn de beoogde resultaten voor 2008 gerealiseerd. Ook voor deze doelstelling geldt dat Nederland afhankelijk is van de ratificatie van het Verdrag van Lissabon in de andere EU lidstaten. Gezien de Nederlandse inzet, ligt de doelstelling op koers.

3 Dichterbij brengen van een oplossing voor de conflicten in het Midden-Oosten.

De invulling van deze doelstelling per jaar is afhankelijk van de ontwikkelingen in de regio. Nederland heeft in 2008 een actieve rol gespeeld binnen de EU en bilateraal om de oplossing van het Israëliisch-Palestijnse conflict dichterbij te brengen. Het is evident dat de bijdrage van Nederland bij de uiteindelijke oplossing van het conflict in het juiste (internationale) perspectief moet worden geplaatst. Gezien de Nederlandse inzet, ligt de voortgang van dit beleidsdoel op koers.

4 Een moderne krijgsmacht die wereldwijd maatwerk kan leveren in grotere en kleinere crisisbeheersingsoperaties en bij het opbouwen van veiligheidsorganisaties in landen die we daarin willen ondersteunen.

Het welslagen van de doelstelling is uitgewerkt in de beleidsbrief 'Wereldwijd Dienstbaar'. Deze kan worden verdeeld in drie categorieën, die tevens dienen als indicator om de voortgang in de uitvoering te meten: personeel, operationeel/ materieel en inzet. Het project Verkenningen is als vierde indicator toegevoegd. Om 100% personele vulling in 2011 te bereiken is het actieplan 'werving en behoud' opgesteld. Teneinde een indicatie te kunnen geven van de inzetbaarheid van krijgsmachten hanteert de NAVO een zogenoemde 'usability'-index, die het percentage inzetbare en ingezette grondeenheden van de krijgsmachten weergeeft. De NAVO hanteert een norm van 40% inzetbaarheid. In 2007 stond Nederland wat betreft inzetbaarheid op een vijfde plaats. Deze doelstelling ligt op koers.

5 Samenhang en effectiviteit van het veiligheids- en ontwikkelingsbeleid vergroten.

Het 3D-beleid is verder uitgebouwd door nationaal en internationaal de krachten verder te bundelen. In het oog springende voorbeelden zijn het verbeteren van goed bestuur in Afghanistan en Uruzgan, waarmee eind 2008 is begonnen en de actieve Nederlandse bijdrage aan de wederopbouw in Zuid-Soedan en de bemiddelingsactiviteiten voor het conflict in Darfur. Voorts vergroot de Nederlandse steun aan internationale fondsen de capaciteit van internationale organisaties als de VN en de Wereldbank om de wederopbouw van post-conflictlanden en fragiele staten mogelijk te maken. In 2008 is de Eenheid Fragiliteit en Vredesopbouw opgericht. De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers.

6 Duurzame economische ontwikkeling bevorderen en armoedebestrijding met kracht voortzetten en uitwerken in het project De Millennium Ontwikkelingsdoelen Dichterbij.

Het project De Millennium Ontwikkelingsdoelen Dichterbij is in 2007 gestart, waardoor het beleidsdoel is gerealiseerd. De verdere voortgang wordt gevolgd bij project 1 "De Millennium Ontwikkelingsdoelen Dichterbij".

7 Een evenwichtig en uitgesproken inzet voor mensenrechten overal ter wereld.

In 2008 heeft Nederland een begin gemaakt met de uitvoering van de mensenrechtenstrategie. In de Mensenrechtenraad heeft Nederland maximaal aandacht gevraagd voor voorkomende mensenrechtenschendingen in landen. De VN heeft de door Nederland ingediende resolutie over geweld tegen vrouwen aangenomen en is uitvoering gegeven aan het mensenrechtenfonds voor wereldwijde projecten ter bevordering van de mensenrechten. De voortgang in de uitvoering van dit beleidsdoel ligt op koers.

8 Actief bijdragen aan het tot stand komen van nieuwe ambitieuze internationale klimaatdoelstellingen voor na 2012.

Strikt genomen is de doelstelling zoals omschreven in 2009 integraal toetsbaar, omdat dat in december van dat jaar in Kopenhagen met een akkoord (al dan niet naar tevredenheid) wordt afgesloten. Het internationale klimaatbeleid komt daarmee uiteraard niet tot stilstand, maar het accent zal verschuiven naar uitwerking en implementatie. Ook in de jaren daarna zal Nederland actief bijdragen aan het verwezenlijken van ambitieus beleid. Dat vertaalt zich in de doelen 2010 – 2011. Valt het resultaat in Kopenhagen tegen, dan leidt dat tot herbezinning op de tussendoelen 2010 – 2011. In 2008 zijn de door Nederland ingebrachte criteria voor financiële architectuur internationaal omarmd in Poznan. Gegeven de inspanningen en de resultaten die in 2008 zijn geboekt in het licht van het beoogde eindresultaat, ligt dit beleidsdoel op koers.

9 Betere dienstverlening aan Nederlandse burgers en bedrijven in het buitenland.

In 2008 zijn in samenwerking met ondermeer het ministerie van Justitie de prioriteiten op het terrein van migratie door middel van het uitbrengen van de notitie "Internationale Migratie en Ontwikkeling 2008" vastgesteld. Daarnaast is een nieuw visum informatiesysteem op alle ambassades en consulaten-generaal operationeel geworden en wordt in EU-verband vormgegeven aan het "lead state"-concept bij consulaire crises in derde landen om de dienstverlening aan de burger verder te verbeteren. De doelstelling ligt op koers.

10 Betere dienstverlening aan internationale organisaties en buitenlandse bedrijven die zich in Nederland vestigen.

In 2008 is de beleidsdoorlichting "Nederland als gastheer voor internationale organisaties" afgerond en is een tevredenheidsonderzoek onder internationale organisaties uitgevoerd. Door middel van verbeterde communicatie met deze doelgroep is de dienstverlening aan 33 internationale organisaties in Nederland verbeterd. Voorts zijn de aanbevelingen van het project "My First Month in the Netherlands" uitgevoerd waarmee de administratieve druk voor expats die zich in Nederland vestigen is gereduceerd. Tot slot draagt de vestiging van het Speciaal Tribunaal voor Libanon bij aan de doelstelling. Dit beleidsdoel ligt op koers.

Pijler 2 Een innovatieve concurrerende en ondernemende economie

11 Hoger onderwijs met meer kwaliteit en minder uitval.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Het kabinet heeft in 2008 afspraken gemaakt met universiteiten en hogescholen over reductie van uitval, meer differentiatie (ambitieuze programma's) en verbetering van de kwaliteit van docenten. Tevens is extra geld toegevoegd aan de lumpsum. In de meerjarenafspraken is een aantal indicatoren opgenomen met basiswaarden en - waar relevant - streefwaarden voor 2011, 2014 en 2017. Ook is afgesproken een aantal achtergrondvariabelen te monitoren, die samen een indruk geven van de ontwikkeling van kwaliteit. De voortgang van de afspraken wordt jaarlijks gevolgd via Kennis in Kaart (TK, 2008-2009, 31 288, nr. 49).

12 Het versterken van de internationale reputatie van Nederlandse wetenschappelijke instellingen en onderzoeksinstituten.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Deze wordt gemeten aan de hand van drie indicatoren: de promotiegraad, het aantal vrouwelijke hoogleraren en de Nederlandse citatiescore. Deze indicatoren wordt beleidsinhoudelijk ondersteund via de Vernieuwingsimpuls, het Aspasiaprogramma en het Mozaïekprogramma. De grootschalige onderzoeksinfrastructuur wordt financieel ondersteund uit enveloppenmiddelen en FES-gelden.

13 Vergroting van de aantrekkelijkheid van Nederland voor kenniswerkers.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Deze doelstelling heeft nadere uitwerking gekregen door de zoekperiode te verlengen met 1 jaar, de inkomensgrens (voorafgestudeerden) te verlagen tot €25.000 per jaar en het verkorten van de procedure door modernisering van het migratiebeleid.

14 Het versterken van het innovatief vermogen van de Nederlandse economie.

De beoogde voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. De voortgang wordt gemeten aan de hand van vier indicatoren gebaseerd op instrumentarium voor bevorderen van innovatie in het MKB (WBSO, innovatiekrediet, innovatievouchers en IPC's) en de vraagprogrammering TNO en GTI's. Het overall resultaat van de indicatoren is ruimschoots positief, ondanks het feit dat de realisatie in 2008 voor de ondersteuning van MKB-bedrijven met kennis door innovatievouchers achterblijft bij het beoogde tussenresultaat en tevens terugvalt ten opzichte van de realisatie in 2007. Overigens ligt het in de lijn der verwachting dat de voortgang van deze doelstelling in de loop van 2009 onder invloed komt van de economische recessie. Deze raakt immers het hart van de reële economie (ondernemerschap, innovatie en investeringsniveau) en heeft naar verwachting ook een specifieke doorwerking op sommige regio's en sectoren in Nederland (dit geldt tevens voor de beleidsdoelen 15, 17 en project 2).

15 Meer zelfstandige ondernemers met personeel en snelle groeiers in 2011.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers en wordt gemeten aan de hand van drie indicatoren (ondernemersquote, aandeel snelgroeierende ondernemingen, aankomend en jong ondernemerschap op basis TEA-index). In 2008 zijn alle verwachte resultaten met betrekking tot de accenten uit het beleidsprogramma (financiering, onderwijs en ondernemerschap/arbeidsmarkt, doorgroei van bedrijven) gehaald. Deze accenten komen bovenop het reguliere voorwaardenscheppende beleid (zie ook toelichting beleidsdoel 14).

16 Minder regels, minder instrumenten, minder loketten.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Op het terrein van de administratieve lasten heeft het kabinet een heldere kwantitatieve ambitie geformuleerd: netto 25% minder administratieve lasten voor bedrijven in 2011 (ten opzichte van peildatum maart 2007). Deze is inmiddels verbreed met een aantal extra indicatoren welke ook zijn gewisseld met de Tweede Kamer bij de Voortgangsrapportage Regeldruk Bedrijven (TK 2008-2009, 29 515, nr. 269).

17 Een slagvaardige aanpak van economische ontwikkeling in de top en grensregio's.

De beoogde voortgang van dit beleidsdoel ligt, op basis van de formeel vastgelegde informatie, nog niet op koers. De voortgang wordt scherp gemonitord aan de hand van een drietal indicatoren (uitgelokte investeringen, betrokken partijen en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden). Bij twee van de drie indicatoren blijft de formele realisatie in 2008 vooralsnog achter bij het beoogde tussenresultaat (uitgelokte investeringen en betrokken partijen). Dit wordt veroorzaakt doordat najaarstender van Pieken in de Delta op basis waarvan de targets voor 2008 mede zijn bepaald, nog niet volledig is omgezet in subsidiebeschikkingen. Op basis van de laatste gedetailleerde informatie over de projecten onder deze tender, ligt het in de lijn der verwachting dat de targets bij de volgende meting worden gehaald waarmee de doelstelling "groen" kleurt. (Zie ook toelichting beleidsdoel 14)

18 Stapsgewijze invoering van een gedifferentieerde kilometerprijs naar tijd, plaats en milieukeurmerken.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. De invoering van de kilometerprijs is een zeer complex proces met vele risico's die in kaart zijn gebracht en waarop actief gestuurd wordt. In de basisrapportage zijn de belangrijkste go/no-go-momenten aangegeven. Daarnaast zijn in de brief over het Partieel Uitvoeringsbesluit verschillende onderwerpen genoemd die tussentijds aanleiding geven tot een deelbeslissing (zoals de taken die binnen het domein van meerdere dienstverleners kunnen worden opgepakt). Tevens is Anders Betalen Voor Mobiliteit een groot project en vindt er toezicht op het project plaats in het kader van de procedure regeling grote projecten. In 2008 is de eerste voortgangsrapportage opgeleverd. In de tweede voortgangsrapportage die begin 2009 aan de Tweede Kamer is gezonden, is vermeld dat de invoering van het kilometerprijsstelsel voor vrachtwagens per 2011 onwaarschijnlijk is.

19 Verbetering van de bereikbaarheid over weg en water door gerichte investeringen in het wegennetwerk en de binnenvaart.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt niet op koers omdat de voorgenomen doelen voor 2008 niet

volledig zijn gerealiseerd. De oorzaak hiervan ligt in een vertraagde uitvoering van het investeringsprogramma als gevolg van afronding van het wetgevingstraject "Wijziging Spoorwet wegverbreding en Tracéwet". Inmiddels heeft de Eerste Kamer met dit wetsvoorstel ingestemd en ligt het in de lijn der verwachting dat de doelstelling bij een volgende meting goed op koers zal liggen.

20 Groeiambitie van 5% per jaar voor het openbaar vervoer per spoor.

De realisatie van dit beleidsdoel ligt niet op koers. De groei in de eerste helft van 2008 was 5,4% reizigerskilometer, in de tweede helft van 2008 was dat 2,7%. De totale gemiddelde groei in 2008 was 4,1%. De lagere reizigersgroei in de tweede helft van 2008 is mede veroorzaakt door minder reisbehoefte door de verslechterde toestand van de Nederlandse economie.

Pijler 3 Een duurzame leefomgeving

21 De overheid wil uiterlijk in 2010 duurzaamheid als zwaarwegend criterium meenemen in al haar aankopen.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt niet op koers omdat de voorgenomen doelen voor 2008 (duurzaamheidscriteria voor tenminste 75% van de productgroepen) niet volledig zijn gerealiseerd (realisatie is 49%). Inmiddels kan gemeld worden dat de vertraging in de realisatie over 2008 op het onderdeel duurzaamheidscriteria in het eerste kwartaal van 2009 geheel is ingelopen. Daarmee ligt deze doelstelling bij een volgende meting weer op koers.

22 Het stimuleren van duurzame consumptie en productie.

Dit beleidsdoel ligt op koers. Duurzame productie en consumptie worden gestimuleerd waarbij milieuvervuiling en milieubevordering meer in marktprijzen tot uiting zullen komen. De noodzaak van een gelijk Europees speelveld wordt niet uit het oog verloren. Heffingen zijn pas aan de orde als consumenten en bedrijven alternatieven hebben voor hun milieubelastende gedrag. De raamovereenkomst verpakkingen zou moeten leiden tot zichtbaar doorberekenen verpakkingenbelastingen aan de consument (op de kassabon). Dit wordt op verzoek van de Tweede Kamer niet verder doorgevoerd.

23 Het bevorderen van een tijdig en op de vraag afgestemd aanbod van ruimte voor kwalitatief goed ingepaste bedrijfslocaties en 80.000-100.000 nieuwe woningen per jaar.

Dit beleidsdoel is nader geconcretiseerd als het gaat om de ambities ten aanzien van bedrijventerreinen (1.000 à 1.500 ha per jaar vanaf 2010; doorlooptijd herstructurering bedrijventerreinen van 7-10 jaar verkort met 10% in 2014 en met 20% in 2020) en woningbouw (80.000-83.000 woningen per jaar). De voortgang ligt op koers als het gaat om het beoogde resultaat over 2008 (Eindrapport Taskforce Noordanus inzake herstructurering bedrijfslocaties en kabinetsreactie hierop naar TK, 86.096 woningen gebouwd). De inspanningen in de komende jaren zullen fors moeten zijn om de ambities voor het einde van de kabinetsperiode te kunnen realiseren. Verwacht mag worden dat deze doelstelling in negatieve zin effect zal ondervinden van de kredietcrisis en de daarmee gepaard gaande economische ontwikkelingen. Als onderdeel van het aanvullende beleidsakkoord 'Werken aan toekomst' heeft het kabinet maatregelen genomen.

24 In 2011 moeten Nederlanders meer tevreden zijn over het landschap, zijn groene gebieden gerealiseerd, is het platteland vitaler en dynamischer en wordt geïnvesteerd in natuurgebieden.

De beoogde voortgang van dit beleidsdoel ligt niet op koers. De voortgang wordt gemeten aan de hand van een viertal indicatoren: tevredenheid van burgers over het landschap (7,4 in 2008, 8 in 2020 SCP), recreatie om de stad (16.000 ha in 2011 als onderdeel van het ILG), vitaliteit van het platteland (sociaal economische vitaliteit gebaseerd op de 3 jaarlijkse Enquête Woononderzoek) en investeringen in natuurgebieden (eveneens als onderdeel van het ILG). Op twee van de vier indicatoren is geen realisatie over 2008 bekend.

25 In 2011 worden productiedieren en gezelschapsdieren beter behandeld en moet 5% van de stallen integraal duurzaam en diervriendelijk zijn, waarbij voldaan wordt aan dierenwelzijnseisen die verder gaan dan de huidige wettelijke eisen.

De realisatie van dit beleidsdoel ligt op koers. Op dit moment zijn er ca. 105.000 stallen in Nederland. Een streefwaarde van 5% betekent dat hiervan in 2011 tenminste 5.250 stallen integraal duurzaam moeten zijn. De verwachting is dat dit een vliegwielfunctie heeft voor verdergaande groei. Voorwaarde is dat nieuwe stalconcepten worden ontwikkeld en geoptimaliseerd en dat ondernemers hierin flink gaan investeren. Dit kost enige tijd, onder meer vanwege de doorlooptijd van vergunningprocedures. Er wordt een monitorinstrument opgesteld om de realisaties van jaar tot jaar te kunnen volgen. Dit instrument en de nul-meting zijn gereed in het voorjaar van 2009. Het kabinet hanteert een streefwaarde van 80% in 2011 voor naleving van de regelgeving op het terrein van dierenwelzijn (70% in 2008). Jaarlijks wordt bezien of een andere interventiestrategie nodig is. De uitkomst van het project "programmatisch handhaven" zal vanaf 2009 van invloed zijn op de wijze van handhaven en mogelijk ook op de streefwaarde van het kabinet.

26 Klimaatbestendige inrichting van Nederland waarbij water een meer bepalende factor is bij ruimtelijke afwegingen, inclusief locatiekeuzes. Meer ruimte voor herstel van natuurlijke processen (bodem, water en natuur).

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Een groot deel van de activiteiten die onder dit beleidsdoel en de beleidsdoelen 27 en 28 vallen liggen in elkaars verlengde en worden (gezamenlijk) uitgevoerd door VROM, VenW en en/of LNV. Een klimaatbestendige inrichting van Nederland is één van de grootste ruimtelijke opgave en de grootste opgave voor het waterbeheer in de 21-ste eeuw. Een actieve opstelling en samenwerking van en door velen bij de overheid, het bedrijfsleven, de wetenschap en bij maatschappelijke instellingen is noodzakelijk. De Nationale Adaptatiestrategie en -agenda komt in 2009 in al zijn facetten tot volle ontplooiing.

27 Duurzaam waterbeleid als schakel tussen ecologie en economie. Nederland (weer) aan de internationale top van innovatieve deltatechnologie.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers en kan niet los gezien worden van de doelstellingen 26 en 28. Een drietal indicatoren helpen om de voortgang richting het einde van de kabinetsperiode te kunnen volgen. Deze hebben betrekking op beleid en uitvoering (waaronder advies van en kabinetsreactie op de Deltacommissie), de institutionele kaders (oprichting Deltares en European Water Partnership) en innovatie (uitwerking Kaderrichtlijn Water en uitvoering innovatieprogramma's Building with Nature en Flood Control).

28 Versnelling kustverdediging en versnelde aanpak van de versterking van de bij de tweede wettelijke toetsing afgekeurde primaire waterkeringen. Vernieuwd denken over waterveiligheid een plaats geven in het systeem voor bescherming tegen overstromingen.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers en kan niet los gezien worden van de doelstellingen 26 en 27. De voortgangspresentatie van dit beleidsdoel is daarom gelijklopend aan dat van beleidsdoel 27.

29 Het realiseren van een beperkt aantal complexe, samenhangende ruimtelijke opgaven van nationale betekenis.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Het jaar 2009 wordt een belangrijk jaar voor de gebiedsprojecten. In dit jaar zal de MR naar verwachting voor alle geselecteerde projecten op basis van een MKBA hebben besloten of een bijdrage uit het Nota Ruimtebudget legitiem is. Bovendien zal de MR eind 2009 op basis van de business cases de hoogte van alle bijdragen hebben vastgelegd. Over de selectie van de projecten in de TK geïnformeerd via een brief (TK 26 435, nr 192). Twee keer per jaar wordt aan de TK over de voortgang van de Nota Ruimtebudget gerapporteerd. Bovendien wordt de TK (op eigen verzoek) geïnformeerd als de ministerraad voor een project een bijdrage heeft vastgesteld.

Pijler 4 Sociale samenhang

30 In 2011 worden jeugdigen en hun ouders snel en goed ondersteund.

De voortgang in de uitvoering van dit beleidsdoel ligt op koers. Het aantal gemeenten dat feitelijk werkt met een inlooppunt en samenwerkingsverband in lijn met het basismodel CJG ligt ongeveer de helft hoger dan was beoogd voor 2008 (min 71 in plaats van 50). De komende jaren gaat het aantal te ontwikkelen CJG's verder omhoog, zodat het doel – elke gemeente een CJG - in 2011 gehaald kan worden.

31 De wachttijden voor de geïndiceerde jeugdzorg blijven beperkt tot maximaal negen weken na indicatiestelling en kinderschermingsmaatregelen kunnen sneller worden ingezet.

Dit beleidsdoel ligt op koers. Beoogd was om het doel –wachttijdbeperking tot maximaal 9 weken- uiterlijk te behalen aan het einde van de kabinetsperiode. Daarbij bestaat tevens enige flexibiliteit in wachttijd voor lastige gevallen (de laatste 10%) en de minder lastige zaken. Met de provincies zijn inmiddels afspraken gemaakt dat eind 2009 de wachttijden langer dan 9 weken zijn weggewerkt.

32 Bestrijding kindermishandeling door versterking van preventie, signalering en ingrijpen.

Dit beleidsdoel ligt op koers. Naast beschikbaarheid van het aantal operationele CJG's is het gebruik van een meldcode van belang. Deze vormt een essentieel element bij de bestrijding van kindermishandeling. Uit het rapport "meldcodes kindermishandeling" (dat ook bron is voor het cijfer uit 2008) blijkt dat professionals die een meldcode gebruiken circa driemaal vaker in actie komen met betrekking tot vermoedens van kindermishandeling. De voortgang bij invoering van de verplichte meldcode is aan de TK gemeld in de brief van 20 november 2008 (TK 2008-2009, 28 345, nr. 72).

33 Een substantiële verhoging van de arbeidsparticipatie van 70% nu naar 80% in 2016. In deze kabinetsperiode zal een belangrijke stap in die richting worden gezet.

De horizon voor deze doelstelling ligt in 2016. Gezien de realisaties tot nu toe, de raming van het CPB, c.q. CEP-cijfers en de maatregelen die het kabinet heeft getroffen om de doelstelling van 80% participatie (gebaseerd op bruto-participatiegraad) in 2016 dichterbij te brengen, kan geconcludeerd worden dat dit doel op koers ligt over 2008. De participatiegraad wordt gemeten door de werkenden en de werkzoekenden naar banen van meer dan 12 uur in de leeftijd van 20 t/m 64 jaar (gemeten in personen) af te zetten tegen de betreffende bevolkingsgroep. De realisaties over 2007 en 2008 zijn respectievelijk 74% en 75%. De verwachting is dat de realisatie vanaf 2009 beïnvloed zal worden door de economische ontwikkelingen.

34 200.000 mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zullen de kabinetsperiode extra aan de slag geholpen worden.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt momenteel niet op koers in het licht van het beoogde resultaat in 2011. De voortgang wordt gemeten aan de hand van het volume van werkloosheids-, arbeidsongeschiktheids- en bijstandsuitkeringen in uitkeringsjaren. Voor 2007 (uitkeringsvolume 1193) en 2008 (uitkeringsvolume 1121/- 72.000 personen t.o.v. 2007) is dan ook sprake van een daling van het uitkeringsvolume. Tot eind 2008 lag deze doelstelling op koers, maar wordt sindsdien echter zwaar beïnvloed door de conjunctuur. De huidige prognoses voor de economie en de daaruit voortvloeiende stijging van de WW-uitkeringen maken het bereiken van de doelstelling, ondanks de positieve impulsen van het ingezette beleid, voor de komende jaren zeer moeilijk.

35 Substantiële uitbreiding van het aantal vrijwilligers en van het aantal mantelzorgers in 2011.

De realiteit laat zien dat het aantal vrijwilligers ($\geq 42\%$ van de Nederlanders) en mantelzorgers ($\geq 2,4$ mln Nederlanders) dreigt af te nemen. Het kabinet richt de focus daarom voornamelijk op tenminste het behoud aan aantal mantelzorgers en uitbreiding van het aantal vrijwilligers. Goede en voldoende ondersteuning en begeleiding zijn nodig om huidige vrijwilligers en mantelzorgers te behouden en nieuwe groepen voor dit werk te winnen. Gegeven deze context ligt de doelstelling op

koers.

36 Het kabinet geeft een nieuwe impuls aan het emancipatiebeleid en aan het homo-emancipatiebeleid.

De voortgang in de uitvoering van deze doelstelling ligt op koers en wordt gemonitord aan de hand van cijfers van het CBS en SCP. Daarnaast worden 2-jaarlijks cijfers gepubliceerd in de Emancipatiemonitor. Het kabinet heeft qua input van beleid ter vormgeving van de nieuwe impuls voor zowel het emancipatiebeleid in algemene zin als het homo-emancipatiebeleid veel inspanningen gedaan. Deze inspanningen krijgen inmiddels doorwerking op internationaal (best practice EC) en lokaal niveau (inmiddels voeren 123 gemeenten een actief homobeleid).

37 Verhogen van de kwaliteit van onderwijs onder meer door basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs naadloos op elkaar en op het hoger onderwijs aan te laten sluiten.

De voortgang van deze doelstelling ligt op koers. Er wordt gemeten aan de hand van een viertal indicatoren die betrekking hebben op respectievelijk taal en rekenen (inclusief PISA-survey), de verbetering van kwaliteit en organisatie van onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, de reductie van taalachterstand van doelgroep leerlingen aan het einde van basisschool, en het percentage gediplomeerden dat aangeeft dat hun opleiding voldoende basis was om te starten op de arbeidsmarkt. Daarbij worden de ontwikkelingen gevolgd van ondersteunend beleid op het gebied van taal en rekenen, gewichtenregeling primair onderwijs, de onderwijstijd, zeer zwakke scholen, passend onderwijs, competentiegericht onderwijs in mbo, aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt mbo en leven lang leren.

38 Voldoende gekwalificeerd onderwijspersoneel nu en in de toekomst.

De voortgang van deze doelstelling ligt op koers. De realisatie over 2008 (1.450 fte) toont aan dat het aantal openstaande vacatures in fte voor leraren en managers in po, vo en bve weliswaar is gestegen ten opzichte van 2007 (1.200 fte), maar nog altijd ruim beneden de bandbreedte van <2.200 fte voor de duur van de kabinetsperiode blijft (<1% openstaande vacatures).

39 Het realiseren van een sluitend systeem voor kinderopvang voor 0-4 jarigen.

De voortgang van deze doelstelling ligt niet op koers. De rode score heeft twee oorzaken. Ten eerste zijn voor 2008 alleen realisatiecijfers opgenomen en geen streefwaarden. De streefwaarden zijn benoemd voor 2009 (tussenstreefwaarde) en 2011 (eindstreefwaarde). Ten tweede is het cijfer voor 'percentage doelgroep leerlingen onder 4- en 5-jarigen dat feitelijk deelneemt aan een vve programma gedaald van 68% in 2007 naar 63% in 2008. Intussen wordt er hard gewerkt aan realisatie:

- voor voorschoolse educatie (2- en 3-jarigen) komt het wetsvoorstel Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie waarin is vastgelegd dat gemeenten de verantwoordelijkheid krijgen om aan alle kinderen die dat nodig hebben, voorschoolse educatie aan te bieden. Dat wetsvoorstel ligt bij de Raad van State en bereikt dit voorjaar de Tweede Kamer.
- Voor vroegschoolse educatie (4- en 5-jarigen) is na de daling van het percentage direct overleg gevoerd met het veld. Dit heeft in september 2008 geleid tot een convenant met de PO-raad, VNG, en besturen- en onderwijsvakorganisaties (Agenda Focus op vroegschoolse educatie). Daarin is vastgelegd om in 2011 te komen tot 100% aanbod van de doelgroepkinderen. Bovendien is er een stimuleringsmaatregel vroegschoolse educatie ingesteld (€20 mln extra voor de scholen) en is er een ondersteuningstraject voor scholen gestart.

40 Het fors uitbreiden van het aantal brede scholen.

In de loop van deze kabinetsperiode wordt het aantal brede scholen stapsgewijze uitgebreid. In het huidige, vrij forse, tempo zullen er in 2011 circa 4.000 brede scholen zijn ten opzichte van circa 1.000 in 2007). De doelstelling ligt daarmee op koers.

41 Een maatschappelijke stagen voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Het invoeren van de maatschappelijke stage op de scholen voor het vo en bij de betrokken organisaties loopt volgens plan. Zo heeft 96% van de scholen subsidie aangevraagd voor de maatschappelijke stage. Hiermee anticiperen scholen op het feit dat de stage vanaf het schooljaar

2011-2012 verplicht wordt. In 20 'pilotprojecten' wordt de uitvoering van de maatschappelijke stage nauwgezet gevolgd met het oog op een soepele invoering. Aan deze projecten doen in totaal 50.000 leerlingen mee die elk 30 uur stage lopen.

Het aantal scholen dat een stage (vrijwillig) aanbiedt neemt toe, evenals het aantal stages dat door leerlingen wordt gelopen. Het aantal sectoren waarbinnen stages worden aangeboden is uitgebreid naar 'goede doelen' en er is meer variatie ontstaan in stageactiviteiten.

42 Het geleidelijk invoeren van gratis schoolboeken in het voortgezet onderwijs met ingang van het schooljaar 2008/2009, en volledig per schooljaar 2009/2010.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. De Wet gratis schoolboeken is op 29 mei 2008 in het Staatsblad gepubliceerd. De uitbetaling van de tegemoetkoming schoolboeken heeft in december 2008 via de Sociale Verzekeringsbank en de IB-groep (voor leerlingen vanaf 18 jaar) plaatsgevonden. Ter ondersteuning van de Europese aanbesteding is de Taskforce Gratis Schoolboeken, met helpdeskfunctie, opgericht. Om de invoering van de gratis schoolboeken ook op de lange termijn goed te laten verlopen, hebben de verschillende betrokken partijen een convenant afgesloten.

43 Meer ruimte voor gemeenten voor gericht armoedebeleid.

Deze doelstelling ligt goed op koers. De focus ligt de komende jaren op de 'participatiebevordering gerichte armoedebestrijding'. De in het beleidsprogramma en bestuursakkoord afgesproken maatregelen zijn in gang gezet. Aan de hand van de actuele inzichten (monitor bestuursakkoord, gestarte of te starten onderzoeken en innovatieprojecten) zal de komende jaren de noodzaak van nieuwe maatregelen worden gezien. Dit is een continue proces.

44 Het tot een minimum beperken van de wachtlijsten voor schuldhulpverlening in 2011.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. De staatssecretaris heeft in een brief aan de TK van 15 september 2008 op basis van onderzoek naar de effectiviteit van de schuldhulpverlening een aantal concrete maatregelen aangekondigd, met onder andere als doel om de wachtlijsten tot het minimum te beperken. Het stelsel van schuldhulpverlening bestaat uit een minnelijk en een wettelijk traject. De rijksoverheid is systeemverantwoordelijk voor het functioneren van het stelsel als geheel.

45 Kwaliteit van de zorg zichtbaar verhogen in 2011 ten opzichte van 2006 door: De vermijdbare schade in ziekenhuizen is in 2012 met 50% gedaald; burgers kunnen op kiesbeter.nl voor 80 aandoeningen zie welke kwaliteit de ziekenhuizen bieden; cliënten geven 90% van de zorgaanbieders in de AWBZ een voldoende voor de kwaliteit van de zorg; de rechten en plichten van patiënten en cliënten zijn in 2011 wettelijk vastgelegd en de informatie hierover is voor iedereen toegankelijk.

De voortgang van deze doelstelling wordt gemeten aan de hand van een viertal indicatoren. Op alle vier ligt de doelstelling op koers. Ambitie van het kabinet is veilige zorg te leveren van een kwalitatief hoog niveau door het zichtbaar en meetbaar maken van prestaties van zorgaanbieders en het oordeel van de cliënten over deze prestaties. In 2008 zijn verschillende zaken in gang gezet:

- vergroten van de veiligheid in ziekenhuizen, zoals door het invoeren van een veiligheidsmanagementsysteem.
- de voorbereidingen m.b.t. het inzichtelijk maken van de kwaliteit van ziekenhuizen zijn succesvol afgerond, zodat in 2009 kwaliteitsinformatie beschikbaar kan komen op kiesBeter.nl.
- het ontwerp en de implementatie van zorginhoudelijke indicatoren en een CQ-index (Consumer Quality Index) ligt voor alle AWBZ-sectoren goed op schema
- de Wet cliëntenrechten in de zorg, waarbij zeven rechten voor cliënten worden geborgd, is in 2008 voorbereid en inmiddels in consultatie gegaan.

De doelstelling is aangepast in overleg met de Tweede Kamer (TK 31 444 XVI nr. 3 en 7, en TK 31 016, nr. 9)

46 Meer patiëntgerichte zorg door vernieuwing zorgconcepten en innovatie.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Meer patiëntgerichte zorg kan op drie verschillende manieren worden bewerkstelligd. Ten eerste is meer patiëntgerichte zorg 'meer handen aan het bed'. Het arbeidsmarktbeleid is daarom gericht op het aantrekken van extra zorgverleners bovenop de groei als gevolg van toenemend zorgvolume. Ten tweede kan door minder administratieve druk meer tijd worden vrijgemaakt voor het daadwerkelijk verzorgen van mensen. Tenslotte kunnen innovaties in zorgconcepten of in ICT-toepassingen bijdragen aan het verlichten van de werkdruk bij de zorgverleners, waardoor zij meer tijd hebben patiëntgerichte aandacht te schenken. Hierbij speelt ook het Electronisch Patiënten Dossier een rol.

47 Betere hulp voor tienermoeders.

De financiering van opvang en hulpverlening van tienermoeders is gedecentraliseerd via de specifieke uitkering vrouwenopvang. Hieraan is structureel € 1 mln ter beschikking gesteld en toegevoegd aan de brede stroom extra middelen voor de 35 centrumgemeenten vrouwenopvang en opvang aan slachtoffers bij geweld in afhankelijkheidsrelaties (van €18 mln in 2008 tot ruim €32 mln in 2012).

Het aantal tienermeisjes (jonger dan 20 jaar) dat een kind heeft gekregen daalt sinds 2001 en is in 2007 nagenoeg gelijk gebleven aan het jaar ervoor (ruim 2.500). In deze leeftijdsgroep is het Nederlandse geboortecijfer een van de laagste ter wereld. In dezelfde periode (2001-2007) is het aantal allochtone tienermoeders flink gedaald. De groep Antilliaanse tienermoeders behoeft bijzondere aandacht. Desondanks ligt dit beleidsdoel op koers.

48 Verbeteren en versterken palliatieve zorg.

- De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. De ambitie van het kabinet is om de palliatieve zorg verder te optimaliseren en de best mogelijke kwaliteit van leven te bieden voor patiënten met een levenbedreigende ziekte door:
- het verbeteren van de palliatieve zorg door het realiseren van verschillende projecten en het verspreiden van goede voorbeelden via het Platform Palliatieve Zorg;
- de kwaliteit van de zorg zichtbaar te maken;
- vroegtijdige inzet van palliatieve zorg;
- meer zorgplaatsen te ontwikkelen voor palliatieve en terminale zorg.

Aan het begin van de kabinetsperiode is een plan van aanpak opgesteld dat inmiddels in uitvoering is en waarvan via de begroting van VWS €21,4 mln beschikbaar is gesteld. Het grootste deel van deze middelen (€17,6 mln) is bestemd voor de uitvoering van de subsidieregeling Palliatief Terminale Zorg ten behoeve van hospices, de coördinatie van inzet en opleiding van vrijwilligers in de palliatieve zorg, het opzetten en onderhouden van netwerken voor palliatieve zorg, de tegemoetkoming in de huisvestingskosten van Bijna-thuis-huizen en high care. Alle activiteiten hebben als doel het verbreden van kennis, en palliatieve zorg voor iedereen beschikbaar te maken en te houden.

Pijler 5 Veiligheid, stabiliteit en respect

49 Door gerichte maatregelen bevorderen van een respectvolle omgang van mensen met elkaar en van fatsoen in het maatschappelijke verkeer.

De voortgang in de uitvoering van deze doelstelling is onvoldoende uitgewerkt om te kunnen bepalen of deze op koers ligt. Op basis van het beleidsprogramma zet het kabinet gerichte maatregelen in op acht subdoelstellingen. Ondanks inspanningen en diverse geboekte resultaten, zoals de gedragscodeprojecten in de buurt, de projecten met buurtbemiddeling en de regionale discriminatie-overleggen, wordt de voortgang onvoldoende duidelijk in het licht van het beoogde resultaat in 2011. Meerdere subdoelstellingen zijn onvoldoende geïndiceerd. Het aanpakken van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak ligt goed op schema.

50 Een reductie van de criminaliteit met 25% ten opzichte van 2002.

Dit beleidsdoel is gekoppeld aan het project 'Veiligheid begint bij voorkomen'. Beide liggen op koers, al zijn er een paar aandachtspunten (diefstal en geweld in de detailhandel). De doelstellingen zijn met instemming van de Tweede Kamer herijkt ten opzichte van het ijkjaar

2006. De reductie van criminaliteit is uitgesplitst in reducties voor geweld, vermogen, fietsendiefstal, criminaliteit detailhandel, bouw, transport, zakelijke dienstverlening en horeca. De reductie van overlast en verloedering is weergegeven in doelstelling 52. Alle reducties zijn gekwantificeerd en worden periodiek gemeten en gevolgd via de veiligheidsmonitor en de monitor criminaliteit bedrijfsleven. Daarbij wordt gebruik gemaakt van openbare door het CBS gevalideerde gegevens.

51 100.000 minder gestolen fietsen in 2010 ten opzichte van 2006.

De doelstelling van 100.000 minder gestolen fietsen was ambitieus. In 2007 is een reductie van 72.000 minder gestolen fietsen gerealiseerd ten opzichte van 2006. De realisatie over 2008 laat zien dat inmiddels een aantal van 110.000 minder gestolen fietsen is bereikt. Daarmee ligt de doelstelling niet alleen op koers, maar is het beoogde resultaat voor 2010 bereikt.

52 Een kwart minder fysieke verloedering en ernstige sociale overlast in 2010 ten opzichte van 2002.

De voortgang van de uitvoering van deze doelstelling, die is gekoppeld aan het project 'veiligheid begint bij voorkomen' ligt niet op koers. Dit wordt veroorzaakt door de realisatie over 2008 die achterblijft bij de beoogde reductie voor dat jaar. Met nieuwe maatregelen ten behoeve van de uitvoering van het Actieplan Overlast en Verloedering wordt ingezet op het bereiken van de outcomedoelstelling eind 2010. De inspanningen zijn maximaal en er zijn nieuwe tussenstappen geformuleerd voor de resterende duur van de kabinetsperiode, maar het blijft onzeker of dit leidt tot de gewenste afname in % eind 2010. Het duurt enige tijd voordat de maatregelen effect hebben. Aan de hand van de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor wordt vinger aan de pols gehouden en worden zo nodig nieuwe (beleids)initiatieven ontplooid.

53 500 extra wijkagenten.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers in het licht van het beoogde resultaat. Het budget voor de extra wijkagenten wordt in 4 gelijke tranches (2008 – 2011) verdeeld over alle regionale korpsen. Jaarlijks geven de korpsen aan hoeveel extra wijkagenten er in dienst zijn gekomen. Gezien de benodigde opleiding zal het geld niet onmiddellijk vertaald kunnen worden in extra wijkagenten, maar jaarlijks zullen wel resultaten zichtbaar zijn. Bij de jaarlijkse monitoring wordt een streefgetal van een gemiddelde toename van 125 wijkagenten per jaar gehanteerd. In 2008 zijn er 118 extra wijkagenten aangesteld.

54 Uiterlijk in 2011 geen coffeeshops meer in de nabijheid van (middelbare) scholen.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Op dit moment beschikken 85 van de 106 gemeenten over één of meer coffeeshops met een afstandscriterium (veelal 250 m). Het streven is om in 2010 de doelstelling te behalen. Punt van aandacht is de toepassing van het afstandscriterium. Bij de realisatie 2009 zal dit nadrukkelijk worden meegewogen als outcome effect.

55 Aanpak overmatig alcoholgebruik door jongeren.

Dit beleidsdoel beperkt zich strikt genomen tot een wetgevingstraject. Het betreft de aanpak van overmatig alcoholgebruik: zoals het tegengaan van indrinken in hokken en voorkomen dat jongeren niet te jong te veel gaan drinken. De inzet richt zich specifiek op de versterking van bevoegdheden van gemeenten om dit probleem lokaal aan te pakken. In 2008 is het wetsvoorstel wijziging Drank en Horecawet voorbereid. Het is de planning om het wijzigingsvoorstel in het voorjaar van 2009 naar de Tweede Kamer te sturen. De voortgang van de doelstelling ligt op koers in het licht van het beoogde resultaat om de Drank- en Horecawet in 2010 in werking te laten treden.

56 Nieuw identificatiesysteem in 2010 in gebruik.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. In 2008 is het Wetsvoorstel Identiteitsvaststelling verdachten, veroordeelden en getuigen aan de TK verzonden, zijn pilots afgerond en afspraken met de vreemdelingenketen gemaakt. Bij de uitvoering ligt de focus op de eenduidige vaststelling van de identiteit van personen in de justitiële keten.

57 Een steviger aanpak van georganiseerde misdaad, fraude en cybercrime.

Deze doelstelling ligt op koers. De doelstellingen binnen het actieprogramma financieel-economische criminaliteit (FINEC), het project verbetering aanpak van georganiseerde misdaad (PVAGM), het actieplan bestuurlijke aanpak van overlast en het programma aanpak cybercrime voor 2008 zijn gerealiseerd. De voortgang van de doelstelling ligt daarmee in het licht van het beoogde resultaat op koers.

58 Prostitutie onderwerpen aan scherper vergunningenbeleid.

Bij dit beleidsdoel gaat het om een wetgevingstraject. De inwerkingtreding van de Wet regulering Prostitutie is aangepast van 2009 naar 2010. De beoogde resultaten voor 2008 zijn gerealiseerd en ook de voortgang van de doelstelling met het oog op de inwerkingtreding van de wet in 2010 ligt op koers.

59 Het tegengaan van radicalisering.

De toezegging uit het Operationeel Actieplan 2008 en het beleidsprogramma over een nulmeting van het percentage feitelijk en ervaren polarisatie en radicalisering is ingevuld door middel van een trendanalyse. In 2008 is de eerste rapportage van deze trendanalyse aan de Tweede Kamer aangeboden. In het licht van het beoogde eindresultaat ligt dit beleidsdoel op koers.

60 Versterken verdediging tegen catastrofaal terrorisme.

Gelet op de aard van de doelstelling wordt deze gemeten aan de hand van de genomen maatregelen. In 2008 zijn maatregelen ter fysieke beveiliging in publieke onderzoeksinstellingen getroffen en loopt de uitvoering van het programma meerjarentraject (versterking forensisch onderzoek naar CBRN-middelen) conform planning. De doelstelling ligt op koers.

61 Samenwerkingsverbanden binnen de organisatie van de veiligheid worden versterkt met betrokkenheid van de burger.

Het kabinetsstandpunt toekomst politiebesteding is afgerond en naar de Tweede Kamer gestuurd. Daarnaast zijn de pilots Burgernet gestart. De datum waarop de uitrol van Burgernet is voorzien is aangepast van 2008 naar 2011. De voortgang van de doelstelling met het oog op het beoogde resultaat ligt op koers.

62 Veiligheidshuizen in grotere steden.

Deze doelstelling ligt op koers. In het bestuursakkoord Rijk-gemeenten is afgesproken dat gemeenten in 2009 participeren in veiligheidshuizen, van waaruit de persoonsgerichte aanpak van probleemjongeren wordt vormgegeven. Eind 2008 telt Nederland 28 veiligheidshuizen en is een model-privacy convenant voor Veiligheidshuizen opgesteld. Ter ondersteuning van Veiligheidshuizen zijn een handreiking, een landelijke website en een kenniskring ontwikkeld en is een gezamenlijke visie op de aansluiting tussen ZAT's, CJG's en Veiligheidshuizen ontwikkeld.

63 Veiligheidsregio's zijn georganiseerd en de rampenbestrijding voldoet eind 2009 aan de basisvereisten.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. De wet veiligheidsregio's is beoogd in werking te treden op 1 januari 2010. De wet is in 2007 naar de Tweede Kamer gezonden en in april 2009 behandeld en aangenomen. Ook de doelstelling om met 18 veiligheidsregio's convenanten af te sluiten is in 2008 gerealiseerd. De voortgang van de doelstelling in het licht van het beoogde resultaat ligt daarmee op koers.

Pijler 6 Overheid en dienstbare publieke sector

64 Het realiseren van een overheid die beter werk levert met minder mensen.

De voortgang in de uitvoering van deze doelstelling is onvoldoende uitgewerkt om te kunnen

bepalen of deze op koers ligt. In de voortgangsrapportage van de minister van BZK aan de TK (brief 19 december 2008) wordt aangegeven dat het programma Vernieuwing Rijksdienst (VRD) op stoom ligt, maar dat het een worsteling is om greep te krijgen op het begrip 'kwaliteit'. Dit wordt toch geprobeerd door een benadering bestaande uit 7 componenten (verbetertrajecten, benchmarks, tevredenheidspelingen, inventarisatie klachten ed.) De beschikbare informatie geeft, zoals in de brief van 19 december 2008 is uiteengezet, op dit moment nog onvoldoende materiaal om een overall oordeel te kunnen geven over de kwaliteitsontwikkeling van de overheid. Het kwantitatieve deel van de doelstelling ligt op koers. Het ligt in de lijn der verwachting dat bij een nadere uitwerking van het kwalitatieve deel van de doelstelling het oordeel potentieel "groen" is.

65 De Rijksoverheid heeft in 2011 een divers samengesteld personeelsbestand met een aandeel vrouwen in ABD van tenminste 25%.

Het aantal vrouwen in de algemene bestuursdienst was eind 2008 20%, dus het bereiken van deze doelstelling in 2011 ligt in het verschiet. Gezien de toelichting in het beleidsprogramma omvat het beleidsdoel méér dan het aandeel vrouwen in de ABD. Ook het percentage allochtonen maakt hier onderdeel van uit. Deze twee indicatoren zijn bepalend voor de voortgang van de doelstelling. De Trendnota Arbeidszaken Overheid geeft jaarlijks een uitgebreider beeld van de ontwikkeling van het diversiteitsbeleid. Gelet op de voorlopige cijfers over de behaalde resultaten in 2008 en in het licht van de beoogde uitkomst aan het einde van de kabinetsperiode, ligt de voortgang van het beleidsdoel met betrekking tot het aandeel allochtonen niet op koers. Het Sociaal Jaarverslag Rijk 2008 meldt dat het aandeel allochtonen in 2008 8,2% is. Het beoogde percentage van 11,1% is daarmee niet gehaald. De ontwikkeling van het aandeel allochtonen bij het Rijk, maar ook in de overige overheidssectoren, vraagt de komende periode daarom extra aandacht. Over de aanvullende maatregelen wordt de Tweede Kamer binnenkort geïnformeerd.

66 Het voor 2011 introduceren van een wettelijk kader voor de maatschappelijke onderneming.

In 2008 is het wetsvoorstel maatschappelijke onderneming aan de Raad van State verzonden. De planning is dat het wetsvoorstel in 2010 in werking zal treden. Daarmee ligt de doelstelling op koers.

67 Het versterken van burgerschapsvorming en van de Grondwet.

De beoogde voortgang van dit beleidsdoel ligt niet op koers. In 2008 was beoogd het Handvest burgerschapsvorming naar de Tweede Kamer te zenden en de Staatscommissie in te stellen. Deze resultaten zijn niet gerealiseerd in 2008, maar realisatie volgt op korte termijn.

68 Het realiseren van meer beleidsvrijheid voor medeoverheden.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Deze doelstelling uit het coalitieakkoord is ingevuld met de afspraak om met de gemeenten en de provincies twee bestuursakkoorden te sluiten. Het bestuursakkoord met de gemeente is gesloten in juni 2007 en dat met de provincies in juni 2008. Voor de provincies is ook een apart financieel akkoord gesloten. Beide bestuursakkoorden bevatten een uitgebreide decentralisatieagenda waarbij taken, bevoegdheden en financiën naar provincies en/of gemeenten worden overgedragen. Ook het toezicht van het rijk zal verminderen met de implementatie van het kabinetsstandpunt Oosting. Het gaat in totaal om bijna 200 afspraken.

69 Het oplossen van de 10 meest gevoelde knelpunten bij administratieve lasten.

Dit beleidsdoel focust op vermindering van regeldruk en administratieve lasten (AL) voor burgers en hangt samen met beleidsdoel 16 (vermindering administratieve lasten bedrijfsleven). In deze doelstelling staan twee elementen centraal: de bestrijding van de omvang van administratieve lasten met 25% en het bestrijden van 10 grootste knelpunten die burgers ervaren. De voortgangsrapportage AL is de indicator waarmee de voortgang van het beleidsdoel wordt gemeten. De AL voor burgers is verminderd tot 21,75% in tijd en 20,9% in geld. Daarmee ligt het beleidsdoel op koers voor afname van 25% op beide fronten. Daarnaast is een plan van aanpak voor de bestrijding van de 10 knelpunten vastgesteld en zijn acties op alle 10 knelpunten in gang gezet.

70 Het verbeteren en versnellen van de asielprocedure.

De focus van dit beleidsdoel ligt op het versnellen van de besluitvorming en het terugdringen van oneigenlijk gebruik van herhaalde aanvragen. In 2008 is de beleidsbrief herziening asielprocedure afgerond en aan de Tweede Kamer gestuurd. De voortgang van de doelstelling in het licht van het beoogde resultaten, te weten de inwerkingtreding van de benodigde wetsvoorstellen ligt op koers.

71 Het daadwerkelijk doen terugkeren van vreemdelingen die geen rechtmatig verblijf hebben.

De realisatie van dit beleidsdoel ligt, halverwege de kabinetsperiode, op koers. Het beeld over 2008 is reeds geschetst in de Rapportage Vreemdelingenketen die op 13 maart 2009 aan de Tweede Kamer is gezonden (TK 2008-2009, 19 637, nr. 1257). Er is een toename van het aantal personen dat aantoonbaar uit Nederland vertrekt via de vertrekprocedure van de DT&V. Ook is een stijging waarneembaar van het aantal migranten dat met ondersteuning van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) zelfstandig uit Nederland is vertrokken. Ook vindt onder de afvallers van de Regeling ter afwikkeling van de nalatenschap van de oude vreemdelingenwet terugkeer plaats. Vanuit vreemdelingenbewaring vertrekt ruim de helft van de vreemdelingen gecontroleerd. De hoge prioriteit die het kabinet geeft aan het vertrek van vreemdelingen met een criminele achtergrond, heeft resultaat: van de vreemdelingen in de strafrechtsketen (VRIS) is – door tussenkomst van de DT&V – ongeveer 70% aantoonbaar vertrokken uit Nederland. Ook worden steeds meer vreemdelingen uitgezet op wie artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag van toepassing is. Het aantal vreemdelingen dat vrijwillig is vertrokken uit Nederland met ondersteuning van IOM, is in 2008 met bijna 14% gestegen ten opzichte van 2007. De geschetste ontwikkelingen zetten in het eerste kwartaal van 2009 in versterkte mate door.

72 Verbeterde werking van de Vreemdelingenwet en het uitvoeren van de pardonregeling.

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Het beleidsdoel kent twee subdoelstellingen. De eerste betreft de verbeterde werking van de Vreemdelingenwet. Dit deel moet in samenhang worden gezien met de beleidsdoelen 13, 70 en 71, waarin de herziening van de asielprocedure en de ontwikkeling van het modern migratiebeleid en de verbeteringen op het terugkeerbeleid nader zijn uitgewerkt. Op deze plaats volstaat een verwijzing naar deze doelstellingen, die eveneens op koers liggen.

De tweede subdoelstelling betreft de uitvoering van de pardonregeling. De doelgroep van de regeling (te weten asielzoekers die de eerste aanvraag vóór de inwerkingtreding van de Vreemdelingenwet 2000 hebben ingediend) omvat afgerond 36.000 personen. De omvang van de groep die een pardonvergunning heeft gekregen is afgerond 27.000 personen, waarmee geheel is voldaan aan het richtgetal bij de aankondiging van de regeling.

In het Bestuursakkoord Rijk-VNG zijn afspraken gemaakt over het meewerken aan de uitvoering van de regeling en heeft de VNG zich verbonden aan het beëindigen van de zgn. noodopvang. De gemeenten voldoen aan hun huisvestingstaak t.a.v. de uitstroom van vreemdelingen uit de COA-opvang. Dit wordt gemonitord door de Taskforce Nijpels. Als gevolg van de verlening van verblijfsvergunningen op basis van de pardonregeling zijn ca. 21.000 procedures ingetrokken en is thans de werkvoorraad asiel en regulier fors lager dan bij de implementatie van de pardonregeling het geval was.

T.a.v. niet-gepardonneerden kan gemeld worden dat ca. 5.800 personen geen vergunning hebben gekregen, 3.100 van hen zijn vertrokken (zelfstandig, gedwongen danwel met onbekende bestemming). Resterend aantal van ca. 2.700 niet-gepardonneerden/niet-vertrokkenen: hiervan hebben er 650 alsnog een vergunning gekregen. Van de laatste groep van 2.050 niet-gepardonneerden/niet-vertrokkenen zijn er nog ca. 1.600 personen in procedure en ca. 450 actueel in behandeling bij de DT&V. Halverwege de kabinetsperiode is dus nog slechts ca. 1/3 van de groep niet-gepardonneerden/niet-vertrokkenen op enigerlei wijze in behandeling/procedure.

73 Alle jongeren tot 18 jaar raken actief of passief vertrouwd met cultuur en kunstvormen en met de Nederlandse geschiedenis.

Dit beleidsdoel ligt op koers. In 2008 zijn diverse resultaten behaald, zoals de voorbereidende werkzaamheden voor de oprichting van het nieuwe Fonds Cultuurparticipatie (het fonds is vanaf 1 januari 2009 operationeel), de introductie van de cultuurkaart met ingang van het schooljaar 2008-2009 in het voortgezet onderwijs en het starten van het programma leesbevordering Kunst van lezen. Op 1 februari 2008 werd de Stuurgroep Nationaal Historisch Museum opgericht. Voorts zijn in 2008 de resultaten opgeleverd van het actieprogramma Ruimte en Cultuur (2005-2008) en is door een interactief beleidsproces de visie modernisering monumentenzorg tot stand gekomen.

Ook zal Nederland zijn meest excellente kunstenaars eren met een jaarlijkse Vermeerprijs. Deze prijs wordt in 2009 voor het eerst uitgereikt.

74 Het aanbod van de publieke omroep is kwalitatief hoogwaardig en crossmediaal en richt zich op een breed en divers publiek.

Op 1 januari 2009 is de Mediawet 2008 in werking getreden. De erkenningwet ligt voor behandeling in de Tweede Kamer. Voor de periode 2008-2010 zijn prestatieafspraken gemaakt met de landelijke publieke omroep. Voor het herstel van de programmering en het aanvullen van tekorten is in 2008 de rijksbijdrage aan de publieke omroep met € 50 miljoen verhoogd. Voorts is het expertisecentrum voor mediawijsheid van start gegaan. Inmiddels hebben ruim 60 organisaties zich bij het centrum aangesloten en is de digitale dienstverlening gestart. Er lopen pilots en onderzoeken naar de invulling van de fysieke loketfunctie bij Beeld en Geluid en de Bibliotheken. De voortgang van de doelstelling is voldoende uitgewerkt. Het beleidsdoel ligt op koers.

Overzicht 10 projecten

P1 De Millennium Ontwikkelingsdoelen dichterbij

De voortgang van dit beleidsdoel ligt op koers. Beoogd was om in 2008 verdere concrete invulling te geven aan activiteiten binnen het Schokland-fonds en de vastgestelde additionele beschikbare middelen (500 miljoen) voor duurzame energie uit te voeren. Daarnaast zijn de gelijke rechten en kansen voor vrouwen en meisjes door het opzetten van een MDG3-fonds bevorderd en is een pilot Groei & Verdeling van start gegaan in drie landen om landenspecifieke finetuning van macrobeleid te bevorderen ter stimulering van groei die armen meer ten goede komt. De uitgaven voor ontwikkelings-samenwerking bedroegen in 2008 0,8% van het BNP. Tot slot zij opgemerkt dat Nederland op nr 1 staat op de "Commitment to Development Index" van het Center for Global Development.

P2 Nederland Ondernemend Innovatieland

De voortgang van het project ligt op koers. De betere benutting van innovatie om maatschappelijke vraagstukken op te lossen staat centraal in het project en wordt in 2011 bereikt door:

- uitvoering van 7 maatschappelijke innovatie-agenda's op het gebied van gezondheid, energie, water, veiligheid, duurzame agroproductie, onderwijs en duurzame mobiliteit. Deze agenda's dragen ook bij aan beleidsdoel 14 door het richten van R&D-investeringen op maatschappelijke issues.
- Er is een expertisecentrum Launching Customer en 3% van de budgetten voor maatschappelijke innovatieprogramma's is ingezet via de SBIR-methode om het MKB erbij te betrekken. Er zijn oplossingen gevonden voor arbeidsmarkttekorten van technici en technologen via de Taskforce Technologie Arbeidsmarkt en Onderwijs en vier regio's.
- Er is een interdepartementaal programma maatschappelijke sectoren & ICT gerealiseerd en tevens een investeringsimpuls van €54 mln ten behoeve van ICT-projecten in de domeinen zorg, onderwijs en cultuur, veiligheid, energie en milieu, mobiliteit en werk en inkomen.

P3 Programma Randstad Urgent

De voortgang van het project ligt op koers. Het kabinetsprogramma Randstad Urgent omvat thans 33 projecten, die alle bijdragen aan de hoofddoelstelling van het programma. Het hele programma wordt strak gemonitord en de aansturing gebeurt in nadrukkelijke samenwerking tussen duopartners van Rijk en regio. Deze vernieuwende aanpak heeft positief effect op het gezamenlijk behalen van gestelde mijlpalen.

P4 Schoon en Zuinig

In het jaar 2008 (en de eerste helft van 2009) is substantiële voortgang geboekt (zoals op het gebied van uitstoot broeikasgassen, duurzame energie en energiebesparing) en is een goede basis gelegd om de doelen voor 2011 te halen, zo blijkt ook uit de Monitor en Verkenning Schoon en Zuinig die op 29 april jl. aan de Tweede Kamer is gezonden.

Toch waren enkele van de beoogde tussendoelen die het kabinet zich had voorgenomen voor ultimo 2008 (nog) niet op alle onderdelen gerealiseerd (w.o. convenant met IPO en het aandeel biobrandstoffen in het wegverkeer). De kleur rood wordt louter door deze onderdelen bepaald. De voortgang voor de periode tot 2011 en daarna (2020) zal jaarlijks worden gemonitord door ECN, het planbureau voor de leefomgeving en SenterNovem. Belangrijk aandachtspunt is daarbij de vraag of de economische ontwikkelingen (met verslechterd investeringsklimaat en verminderde innovatiekracht) van invloed zijn op de uitvoering van de sectorakkoorden. Om tegenwicht te

bieden aan het verslechterde economische klimaat heeft het kabinet het thema duurzaamheid (met name klimaat en energie) nadrukkelijk onderdeel gemaakt van het stimuleringspakket van het aanvullende beleidsakkoord 'Werken aan de toekomst'. Vooral duurzame energie en energiebesparing in de gebouwde omgeving (inclusief scholen en zorginstellingen) krijgen door dit pakket een belangrijke impuls.

P5 Kansen voor Kinderen

De voortgang van dit project ligt goed op koers. In de uitvoering bestaat een nauwe relatie met doelstelling 30 (ondersteuning van jeugdigen en hun ouders). De realisatie van de Centra voor Jeugd en Gezin ligt op schema. In het resterende deel van de kabinetsperiode is het van belang de focus te gaan verleggen van output naar outcome opdat duidelijker wordt in hoeverre het openstellen van voldoende centra ook effectief bijdraagt aan kwalitatief goede ondersteuning.

P6 Iedereen doet mee

De voortgang van dit project ligt op koers. Het project is samengesteld uit drie doelstellingen, nl 33, 34 en 35 uit het beleidsprogramma. In verband met de beperkte toegevoegde waarde van het project in de huidige vorm, wordt een herdefiniëring nader bezien. De individuele doelstellingen hebben vooral betrekking op de resultaten en maatregelen op het gebied van arbeidsparticipatie. Bij herdefiniëring gaat het vooral om focus van het project op de samenhang van Wajong, AWBZ en speciaal onderwijs.

P7 Deltaplan Inburgering

De beoogde voortgang van dit beleidsdoel ligt niet op koers. Dit wordt veroorzaakt door de stagnatie die is opgelopen bij de implementatie van de Wet inburgering. Als gevolg hiervan heeft het kabinet de ambities ten aanzien van de in de kabinetsperiode te starten inburgeringstrajecten neerwaarts bijgesteld. Deze aanpassing van het ambitieniveau is bij brief van 30 januari 2009 bekend gemaakt bij de Tweede Kamer. Het ligt in de lijn der verwachting dat dit beleidsdoel bij de volgende meting, op basis van bijgestelde cijfers, "groen" zal zijn.

P8 Voortijdig schoolverlaten

De voortgang in de uitvoering van dit project ligt goed op koers. Doel is om te komen tot een halvering van de schooluitval in de periode 2002 (71.000 voortijdig schoolverlaters)-2012 (max 35.000 voortijdig schoolverlaters). Het afgelopen jaar heeft het kabinet de inspanningen geïntensiveerd in samenwerking met diverse partners (gemeenten, ouders, scholen, bedrijfsleven, maatschappelijk werk, jeugdzorg en politie). Tot die extra inspanningen behoren o.a. de convenanten met scholen en RMC-regio's, beschikbaarheid van extra FES-middelen voor maatwerktrajecten en de uitbreiding van ZAT's. In 2008 is voor het eerst sinds enige jaren een reductie gerealiseerd die boven de streefwaarde lag. Die streefwaarde was fors omdat vanaf 2008 een gemiddelde reductie per jaar ten opzichte van het voorgaande jaar nodig is van ca 4.500 voortijdig schoolverlaters. Over 2008 was dit aantal 3.915.

P9 Actieplan Krachtwijken

De voortgang van dit project ligt na een moeizaam aanvangsjaar inmiddels goed op koers. De randvoorwaarden voor de wijkaanpak, financieel, organisatorisch en inhoudelijk, zijn geschapen. Het komt nu aan op uitvoering. Daarbij is het van belang te realiseren dat dit project een doorlooptijd tot 2015-2017 nodig heeft en dat de maatschappelijke effecten pas over enkele jaren duidelijk kunnen worden. Voor de zichtbaarheid daarvan is een outcomemonitor ontwikkeld (met 2-jaarlijkse publicatie). Daarnaast vindt er langetermijnonderzoek plaats naar de ontwikkeling van bewoners, waarin oa waterbedeften geïdentificeerd kunnen worden. Op de korte termijn ten slotte is er oa de outputmonitor die, op basis van de monitors van de gemeenten, de inzet van en resultaten in de gemeenten in beeld brengt. Het gaat dus om een mix van instrumenten voor de korte en de langere termijn om de resultaten van de wijkaanpak te volgen.

P10 Veiligheid begint bij voorkomen

Dit project is gekoppeld aan beleidsdoel 50 (reductie van criminaliteit met -25%). Beide liggen op koers, al zijn er een paar aandachtspunten (diefstal en geweld in de detailhandel). De doelstellingen zijn met instemming van de Tweede Kamer herijkt ten opzichte van het ijkjaar 2006. De reductie van criminaliteit is uitgesplitst in reducties voor geweld, vermogen, fietsdiefstal, criminaliteit detailhandel, bouw, transport, zakelijke dienstverlening en horeca. De reductie van overlast en verloedering is weergegeven in doelstelling 52. Alle reducties zijn gekwantificeerd en worden periodiek gemeten en gevolgd via de veiligheidsmonitor en de monitor criminaliteit bedrijfsleven. Daarbij wordt gebruik gemaakt van openbare door het CBS gevalideerde gegevens.